תקלין חדתין

דאהרן קאי על אהרן שהיה כוהן מושח בו: **בציון היה.** ואין אומר והאהרן יוסב בסוכות אע"כ דב' אהרונות היו ואחרון דבמלחמה קאמר: **שלא בקירוי גרס.** שעדיין לא נבנה בה"מ והיה בהיכל ולפי שעדיין לא היה האהרון בבית המקדש מוריה על עצמו: **נגנו עמו בנגנה.** בתוספתא שם ויליף מדכתיב באהרון אשר תועד לך שמה וכתיב בנגנת המן ומן שמה מלא העומר מן ויליף ג"ש שמה שמה: **ולוחיה בו.** דכתי' היה לדורותיכם וכן גבי נגנת לדורותיכם ויליף דורות דורות: **ומקנו בו.** יליף משמרת דכתיב היה למשמרת וכן בנגנת כתיב למשמרת: **ואהרגו בו.** דכתיב תשימו באהרגו מצידו וממילא שמעינן דעמו נגנו: **בכיה אשר בכה בו.** שם גמור: ה"ג **ונגנו פיטום של שמן המשחה ליצד בו.** וקאי אדלעיל דחשיב בהגגזין גם שמן המשחה ומפרש ענין שמן המשחה: **שהן אלף וח"ק מנים.** ס"ל כשטת דקדק דכתיב קח לך בשמים ראש מר דרור חמש מאות וקנמן בשם מחציתו. מחציתו דמר דרור שהוא ר"ן וקנה בשם ג"כ ר"ן וקדה ס"ק הרי אלף וח"ק: **ר"ש לוג שבו שולקין את העיקרין.** הבשמים: ה"ג **דברי רבי יהודה** וכ"ה בכריתות שם: **רבי יוסי אומר בו.** בגבלי שם א"ל רבי יוסי והלא לסוך העיקרין אינה שפיר ופי' רש"י דהא שמן לא הוי אלא ר"ש לוג ועיקרין הוי טובא כילד עושה הביאו העיקרין ושלקום במים שיבלעו המים ולכשיליף עליהן השמן לא יבלעהו ולליף עליהן שמן המשחה וקלט את הרים וקפחו וחבירו וקפחו את הרובע ביומא קפחו משה לשמן מעל העיקרין ומתנו בגלוחות ע"ש וה"ג הכא ודרים לה מקרא: **רוקח דדרך המפטמין.** והתם מייתי לה דר' יהודה הסיב לר"י וכי נס ג' נעשה בשמן המשחה כו': **כל שבעת ימי המלואים כו'.** כדמפרש בגמרא פרק קמא דיומא שבעת ימים ימלא וגו' ואיתקש משיחה לריצוי דכתיב למשחה בהם ומלא בם את ידם: ס"ג **מלך בן מלך אין עושין משיחה אבל ר"ג כו'.** ול"ג מ"ט דכתיב כי זה וגו' דמזה דריש לקמן על מלכי ישראל שא"ל כלל משיחה וכ"ה בבבלי שם: **וזלן טעונין כו'.** התם מפרש מדכתיב והכהן המשיח תחתיו מבניו ימלא קרא והכהן שתחתיו מבניו מאי המשיח הא קמ"ל דלפליגו מבניו הוהו דמשח ליה הוי כ"ג וא"ל כו': **זה לדורותיכם.** אלמא כולהו י"ב לוג קיימי לע"ל: **אין מושחין מלך בן מלך.** בבבלי מפרש מקרא דכתיב למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו כל הימים ירושה היא: **אלא מפני כו'.** גרסינן ול"ג תחלה מפני המחלוקת ובבבלי מפרש מנלן דכי אחי מחלוקת בני משיחה ולא כל דבני מלכא מורים ליה מלכותא: **לא כדין כתיב בו'.** קושיא היא לפריך על הא דאמר שמשח יהוא מפני יהורם והא כתיב כי זה וגו' דמשמע שאין אחר ממלכי ישראל נמשח כלל אף מפני המחלוקת דלא מסתבר שנמעול בשמן המשחה מפני המחלוקת כמ"ש בגמרא שם. ועוד פריך על מ"ש שנמשח יהואחז מפני כו' והלא יאשיהו גנזו לשמן המשחה ויהואחז היה אחרי יאשיהו ומה נמשח ופריך בחדא מתתא על שיהס הד"א בחפרסמונא משמו שהס משמו אותם בחפרסמון ולא בשמן המשחה ומפרש ב' המלכים דמנין להו אבלדי בבריתא ותניא בחקוקיתא דבבלי שם: **משבט יהודה.** ולא הכנים לתחנו מלוי: **אר"י הוא יוחנן ו'.** מייתי לה לפרושי דלא תקשי אר"י מבריתא דלעיל דכתפרש: **והכהיב הכבור יוחנן.** וא"כ יהואחז הוי גדול וא"כ היאך קאמר יהואחז מפני יהויקים אחיו שהיה גדול ממנו ומשני כבור יוחנן. ולעולם יהויקים הוה קים וכבבלי פריך מר"י אבריתא ומשני הכי: **השניני לדקיהו.** הוא כתה דפריך בבבלי והא בדרי קחשיב דהיינו שניני רביעי ומשני שניני לגבים רביעי למלכות: **לדקיה שלידה בו.** שמות הבאים: **מתניה שמו בו.** הכי נקטו לה בפלוגתא דר"י ור"ל ושם נקטו לה בחד מתן דמיקר דעיקר שמו מתניה ואלו ג' שמות נשמחו הם: **ביונים.** כל האמות בין של כלים בין של בנין היו ממדות בביונית שהיא אמה בת ו' טפחים והיא קרויה ביונית מפני שיש בת חמשה טפחים קטנה הימנה והיא אמת היסוד ואמה סובב ואמת הקרנות ואמת רובע של מזבח הפנימי כדאמר במנחות שם מהאי קרא ואלה מדות המזבח באמות וגו' ויש גדולה הימנה מלי אצבע כדתניא בספחים פ"ו ג' אמות היו בשושן הבירה ח' יתירה על של משה מלי אצבע (רש"י סוכה ג' ב') ועי' עירובין ד': **אמת הבנין.** כגון חומת הבית ומזבח העולה: **ושל כלים.** אהרן ובלחן ומזבח הזהב. (רש"י במנחות ל"ו ח'): **שנא' אשר שבים ומשפס וגו'.** שיעיס הבנים באהרון. והכי איתא במנחות (ל"ע ח'): ה"ג **ורוחכן שנשה פן רוחכן של יוחוח לאורכו של אהרון כו' נשתייריו ב' טפחים נם"ם.** הייינו ליקח הס"מ משם דעביה של ס"מ ב' טפחים לפי שיעור אורכה ששה: **שנשה טפחים.** דד' לוחות דמהן י"ב

והלא ארון בציון היה מה עבדין ליה רבנן סכך שהוא [א]בקירוי שעדיין לא נבנה בית הבחירה משנגנז[ב] הארון [ג]נגנו עמו צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה ומקלו של אהרן ופרחיו ושקדיו וארגז שהשיבו פלשתים אשם לאלהי ישראל מי גנזו יאשיהו גנזו כיון שראה שכתוב [1]יולך ה' אותך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבותיך עמך וגנזו הדא הוא דכתיב [2]ויאמר ללוים המבינים ולכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף אמר להם אם גולה הוא עמכם לבבל [ד] אין אתם מחזירין אותו עוד למקומו אלא עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל: [ה]פטום שמן המשחה [3]ואתה קח לך וגו' וקידה חמש מאות וגו' שהן אלף וחמש מאות מנים: שמן זית הין שנים[ו] עשר לוג שבו שולקין את העיקרין [ז]דברי ר"מ רבי יהודה אומר [ח]שולקן היה במים ונותן שמן על גביהן משהיה קולט את הריח היה מעבירו כדרך שהפטמין עושין הדא הוא דכתיב [4]שמן משחת קדש וגו' תני[ט] רבי יהודה בי רבי אילעי שמן המשחה שעשה משה במדבר מעשה נסים נעשה בו מתחלה ועד סוף שמתחלה לא היה בו אלא שנים עשר לוג שנאמר שמן זית הין אם לסוך בו את העיקרין לא היה בו ספק על אחת כמה וכמה שהאור בולע והעצים בולעים והיורה בולעת וממנו נמשחו המשכן וכל כליו השולחן וכל כליו המנורה וכל כליה וממנו נמשחו אהרן כהן גדול ובניו כל שבעת ימי המלואי' וממנו נמשחו כהנים גדולים ומלכים מלך בתחלה טעון משיחה [י]מלך בן מלך [יא]אין טעון משיחה מ"ט [5]קום משחהו כי זה הוא זה טעון משיחה ואין בנו טעון משיחה אבל [יב]כ"ג בן כ"ג אפי' עד עשרה דורות טעון משיחה וכולו קיים לעתיד לבא הה"ד [6]שמן משחת קודש יהיה זה לי לדורותיכם: אין[יג] מושחין המלכים [יד]אלא ע"ג המעיין שנא' [7]והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי והורדתם אותו אל גיחון ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא למלך על ישראל אין[טו] מושחין מלך בן מלך אלא [יה]מפני המחלוקת מפני מה נמשח שלמה מפני מחלוקתו של אדוניהו יואש מפני עתליהו יהואחז מפני יהויקים אחיו שהיה גדול ממנו ב' שנים יהוא מפני יורם לא כן כתיב [5]קום משחהו כי זה הוא זה טעון משיחה ואין מלכי ישראל טעונין משיחה [יו]אלא יהואחז מפני יהויקים אחיו שהיה גדול ממנו שתי שנים ולא יאשיהו גנזו הדא אמרה [יז]באפרסמון נמשח: אין מושחין המלכים אלא מן הקרן שאול [יח] ויהוא נמשחו מן הפך היתה מלכותן מלכות עוברת דוד ושלמה נמשחו מן הקרן היתה מלכותן מלכות קיימת: [3] אין מושחין כהנים מלכים אמר רבי (יונה אמר ר' אבי) יודה ענתונדרייא על שם [8]לא יסור שבט מיהודה אמר ר' חייא בר אדא [9]למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל מה כתיב בתריה לא יהיה לכהנים הלוים א"ר[יט] יוחנן הוא יוחנן הוא יהואחז והא כתיב [10]הכבור יוחנן בכור למלכות א"ר יוחנן הוא שלום הוא צדקיהו והכתיב הג' צדקיהו והרביעי שלום ג' לתולדות ד' למלכות צדקיהו שצידק עליו מדת הדין שלום שבימיו שלמה מלכות בית דוד (ריש לקיש אמר) לא שלום הוה שמיה ולא צדקיהו הוה שמיה אלא מתניה הדא הוא דכתיב [11]וימלך מלך בבל את מתניה דודו תחתיו ויסב את שמו צדקיהו: א"ר[כ] יוחנן [2] באמה של ששה טפחים היה הארון עשוי מאן תנא באמה של ששה טפחים ר' מאיר היא דתנן [כא] ר' מאיר אומר [7]כל האמות היו בבינונית ר' יהודה אומר אמות הבנין ששה של כלים חמשה על [כב] דעתיה דר"מ דו אמר באמה של ו' טפחים היה הארון עשוי אורכו של ארון ט"ו טפחים דכתיב [12]אמתים וחצי ארכו אמתא ואמתא אשיתא ופלגות אמתא תלתא וארבעה[כג] לוחות היו בו שנים שלמים ושנים שבורים דכתיב [13]אשר שברת ושמתם בארון הלוחות היו כל אחד וא' ארכו ו' טפחים [7] רחבו [ז'](שלשה) ששה ותן ארכן של לוחות לאורכו של ארון נשתייר שם שלשה טפחים תן

שהן אלף וח"ק מנין. הך סוגיא פליגא אסוגיא דבבלי דיש כריתות (ה' ח') דסוגיא דילן ס"ל כספטיה דקדקא דכתיב קח לך בשמים ראש מר דרור ת"ק וקנמן בשם מחציתו מחציתו דמר דרור שהוא ר"ן וקנה בשם ר"ן וקדה ת"ק הרי ט"ו מאות מנין. וסוגיא דבבלי שם מחציתו דכתיב בקנמון בשם ר"ל שיביא בב' פעמים משום הכרעות ונתמא יהיה ת"ק והוי ביחד אלף תש"ן וכ"פ הרמב"ם בפ"ק דהלכות כלי המקדש כגמרא דבבלי ולסוגיא דירושלמי לא קשה מגיגא ג"ל דקמ"ל פירושא דקדקא לשיטת מתוקימתא דבבבלי כנ"ל: **ה"ג ורוחכן שלשה פן רוחכן של יוחוח לאורכו של אהרן כו'.** והכי גרסינן בירושלמי פרק בתרא דתענית הלוחות היו אורכן ששה ורוחבן ג' כו' ובבבלי בב"ב (י"ד ח') הגירסא אורכן ששה ורוחבן ששה ועוביין ג' ומפרש רש"י בדר"מ שהיו מונחות זה אצל זה ולא חשיב רק של הלוחות ולא דשבחי לוחות וס"ל דשבחי לוחות היו מונחים תחת הלוחות דבארונעתן

משנת אליהו

שהן אלף וח"ק מנין. דסוגיא פליגא אסוגיא דבבלי ריש כריתות (ה' ח') דסוגיא דילן ס"ל כספטיה דקדקא דכתיב קח לך בשמים ראש מר דרור ת"ק וקנמן בשם מחציתו מחציתו דמר דרור שהוא ר"ן וקנה בשם ר"ן וקדה ת"ק הרי ט"ו מאות מנין. וסוגיא דבבלי שם מחציתו דכתיב בקנמון בשם ר"ל שיביא בב' פעמים משום הכרעות ונתמא יהיה ת"ק והוי ביחד אלף תש"ן וכ"פ הרמב"ם בפ"ק דהלכות כלי המקדש כגמרא דבבלי ולסוגיא דירושלמי לא קשה מגיגא ג"ל דקמ"ל פירושא דקדקא לשיטת מתוקימתא דבבבלי כנ"ל: **ה"ג ורוחכן שלשה פן רוחכן של יוחוח לאורכו של אהרן כו'.** והכי גרסינן בירושלמי פרק בתרא דתענית הלוחות היו אורכן ששה ורוחבן ג' כו' ובבבלי בב"ב (י"ד ח') הגירסא אורכן ששה ורוחבן ששה ועוביין ג' ומפרש רש"י בדר"מ שהיו מונחות זה אצל זה ולא חשיב רק של הלוחות ולא דשבחי לוחות וס"ל דשבחי לוחות היו מונחים תחת הלוחות דבארונעתן

תורה אור השלם

1. יוֹלֵךְ יְיָ אֹתְךָ וְאֶת מַלְכְּךָ אֲשֶׁר תָּקִים עָלֶיךָ אֶל גּוֹי אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ וְעָבַדְתָּ שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים עֵץ וָאָבֶן: דברים כח לו 2. וַיֹּאמֶר לַלְוִיִּם הַמְּבִינִים לְכָל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים לַיְיָ תְּנוּ אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ בַּבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה בֶן דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֵין לָכֶם מַשָּׂא בְּכָתֵף עַתָּה עִבְדוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְאֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: דברי הימים ב לה ג 3. וְאַתָּה קַח לְךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מָר דְּרוֹר חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְקִנְמָן בֹּשֶׂם מַחֲצִיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם וּקְנֵה בֹשֶׂם חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם: וְקִדָּה חֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁמֶן זַיִת הִין: שמות ל כג, כד 4. וְעָשִׂיתָ אֹתוֹ שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ רֹקַח מִרְקַחַת מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ יִהְיֶה: שמות לה כ 5. וַיִּשְׁלַח וַיְבִיאֵהוּ וְהוּא אַדְמוֹנִי עִם יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי וַיֹּאמֶר יְיָ קוּם מָשְׁחֵהוּ כִּי זֶה הוּא: שמואל א טז יב 6. וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם: שמות ל לא 7. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהֶם קְחוּ עִמְּכֶם אֶת עַבְדֵי אֲדֹנֵיכֶם וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת שְׁלֹמֹה בְּנִי עַל הַפִּרְדָּה אֲשֶׁר לִי וְהוֹרַדְתֶּם אֹתוֹ אֶל גִּחוֹן: מלכים א א לג 8. לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיְּהוּדָה וּמְחֹקֵק מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה וְלוֹ יִקְּהַת עַמִּים: בראשית מט י 9. לְבִלְתִּי רוּם לְבָבוֹ מֵאַחָיו וּלְבִלְתִּי סוּר מִן הַמִּצְוָה יָמִין וּשְׂמֹאול לְמַעַן יַאֲרִיךְ יָמִים עַל מַמְלַכְתּוֹ הוּא וּבָנָיו בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל: דברים יז כ 10. וּבְנֵי יְאשִׁיָּהוּ הַבְּכוֹר יוֹחָנָן הַשֵּׁנִי יְהוֹיָקִים הַשְּׁלִישִׁי צִדְקִיָּהוּ הָרְבִיעִי שַׁלּוּם: דברי הימים ב ג טו 11. וַיַּמְלֵךְ מֶלֶךְ בָּבֶל אֶת מַתַּנְיָה דֹדוֹ תַּחְתָּיו וַיַּסֵּב אֶת שְׁמוֹ צִדְקִיָּהוּ: מלכים ב כד יז 12. וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֲצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֲצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֲצִי קֹמָתוֹ: שמות כה י 13. וְאָכַתֹּב עַל הַלֻּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן: דברים י ב

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ד מבית הבחירה הל"ח:
ה ב מיי' פ"ח מכלי המקדש הל"ב:
ו ג מיי' שם הל"ח ופ"ח ממלכים הל"ז והלכה יב:
ז ד מיי' פ"ח מכלי המקדש הל"ז:
ח ה מיי' שם הל"ח ופ"ח ממלכים הלכה יח:
ט ו מיי' שם ופ"ח ממלכים הל"י:
י ז מיי' פ"ב מבית הבחירה הל"ו ופ"ה מתמידין הל"ע ופ"ג מבית הבחירה הל"ב:

הגהות הגר"א

[א] שלא בקירוי גרסינן: [ב] ה"ג ונגנו פיטום של שמן המשחה כילד וכו'. פי' וקאי אדלעיל דחשיב בהגגזין גם שמן המשחה ומפ' ענין שמן המשחה: [ג] ה"ג דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר וכו' וכ"ה בכריתות שם: [ד] ה"ג מלך בן מלך אינו טעון משיחה אבל כהן גדול בן כ"ג אפילו עד י' דורות וכו'. ול"ג מאי טעמא קוס משחהו וכו' דמזה דריש לקמן על מלכי ישראל שא"ל כלל משיחה וכ"ה בבבלי שם: [ה] מלות מפני המחלוקת נ"ג: [ו] אלא נ"ג: [ז] ה"ג אלכן שלה עפתים ותחבן אלשה תן רחבן של לוחות לאורכו אל ארון וכו'. וה"ג בירושלמי פ' בתרא דתענית. ובבבלי ב"ב (יד.) הגירסא אלכן שלה ורוחבן ששה ועוביין ג' ועיין שם בפירש"י. ועיין בס' מ"ח שהוא מפלפל בהריכות בגי' שני התלמודים:

ציון ירושלים

שאול ויהוא נמשחו מן הפך. עי' שו"ת רמ"ע מפאנו סימן ק"ג שכ' ששאול נמשח בשמן המשחה. וכאן נראה מבואר שנמשח מן הפך. וכ"ש מבואר שם דיהוא נשמן אפרסמון נמשח ועי"כ דשאול גם כן נמשח בשמן אפרסמון וכן נראה מש"ס כריתות דף ו וכן מצאתי בשמואל פ' סימן י' על פסוק כי משחך הביא רד"ק ואלשין מדרש ששאול נמשח באפרסמא דכיא. ועי' פרקי ר"א פט"ז וגם מ"ש שם שאחז נמשח באפרסמא דכיא מבואר כן ג"כ ועי' ב"ש בהוריו' ו ח': ע"ש לא יסור שבט מיהודה. עי' רמב"ן על התורה פרשת וימי ע"פ לא יסור שבט מיהודה ובתשובה בזה כתבתי דבר נחמד על יגאי המלך בקידושין ס"ו שאמרו רב לך כתר מלכות כו' והיינו שבאמת אין מושחין כהנים למלכים ואם כן אם יש לך כתר מלכות הנה כתר כהונה והם רמזו לו שמלבד זאת אינו ראוי לכהונה כי אינו מזרעו של אהרן. ושבתי בה הרבה קושיות ועי' במקנה שם:

גליון הש"ם

[א] עי' ק"ע ועי' ברמב"ם ורמב"ן בספר המצות מצוה לד: [ב] עי' ק"ע. ועי' ברמב"ן על התורה פ' וימי: [ג] מבאן יש סמך למה שפסק הרמב"ם כר"מ נגני ר"י ועי' בכ"מ פ"ה מתמידין שם משום דר' יוחנן סוכר כר"מ: [ד] עי' תוספות מנחות דף לט ע"א ד"ה מלכות

ה) יומא נב ב, ג) כריתות ה ח ועש"ב, ג) ויק"ר פ"י וירוש' סוטה פ"ג הג"ב ועי' בבלי הוריות יח ב, ד) הוריות יב ח, ה) שם יח ב, ו) מגילה יד ח, ז) הוריות יח ב, ח) ירושלמי סוטה פ"ח הל"ג, ט) כלים פי"ז מ"י, י) ב"ב יד ח, כ) מנחות לט ח ועי' במ"ר פ"ד,